

A RETIKÜL

Mielőtt új retikült vásárol, pontosan tudni akarja a párizsi nő, hogy e pillanatban a sálnak, vagy a virágnak szövetségese-e a táska. Mielőtt kesztyűt vesz, tisztában kell lennie az új szezon színtörvényeivel s mielőtt cipőt rendel, kisüti, háború dül-e avagy béke köttetett a sportcipő s a kesztyű között.

Ehhez persze szorgalmasan kell tanulmányoznia a hadijelentéseket. Percenként változik a helyzet a csatatéren, azok között az apróságok között, amelyeket a franciák »accessoire« gyűjtőnévbe foglaltak. Ezt az elnevezést átvették az angolok, az amerikaiak is. Csak nekünk nincs mindezideig külön nevünk e fontos apróságok számára.

Az *accessoire*-család legidősebb gyermeke a *retikul*. A középkori várúrnő is ismerte már a retikült. Kis arany-

zacskót kapcsolt övébe, de hogy mit tartott benne, az titok, mert a zsebkendőt alig ismerték ebben az időben. Az arcfestés, a nyilvános arcfestés pedig tabu volt.

Az igazi, mai értelemben vett praktikus retikül az angol kosztüm, a »tailleur« előtörésével jelent meg. Abban az időben — a múlt század 60-as éveiben — mikor Worth mester, a jelenlegi Worth nagyapja, feleségén mutatta be Eugénia császárnőnek az első szövetből készült trotorkosztümmöt. A kosztümhöz hamarosan bőrtáskát készítettek. A táskának akkora sikere volt, hogy többé el se hagyta a nőt. Közben, hol fogyott, hol hizott. Hosszú zsinóron lógott, majdnem földig, 1912-ben; dobozalakot öltött 1914-ben. Unokatestvérét, az utazó-nécessaire-t utánozza a háború után. Majd nemrég miniatűr aktatáska lett. A legszerényebb gyikocskától a legfélelmetesebb krokodilig szívesen áll retiküljeink rendelkezésére minden állat. Csak azt nem szereti, ha rosszkor, rosszul használják. A *gyikbőr-táska* nem illik virágos nyári impriméhez, angol kosztümhöz való s nem selyemruhához.

A *krokodil* sem illik fehér selyem kosztümhöz, petytyes ruhához. A táskának ugyanis épúgy megvan az óra-rendje, mint a ruhának. *Estélyi brokát-retikült viselni délután ötkor ugyanolyan hiba, mint uszályos ruhát öltetni délutáni teához.*

A retikül, ha gondosan, jó ízléssel választják, remek kiegészítő színfoltja a nyári nyersselyem kosztümnek, a kisestélyi fekete ruhának. Ezért mondja a francia nő, hogy inkább a ruhán takarékoskodjunk, mint a retikülön. Ne sajnáljuk a pénzt e tartós, hálás, jószágtól. A jó táská úgy szolgálja gazdáját, mint a hű kutya.

DIVAT-KUTYÁK

S ha már a kutyánál tartunk, ne menjünk el mellette szó nélkül, hisz évszázadok óta díszíti a nők portréit. Ott fülel hűségesen a német »Kurfürstinek« képein. Ott kuporog XV. Lajos leányainak portréin s ahogy e festmények elvonulnak előttünk, megállapíthatjuk pontosan, *mikor milyen kutyát emelt kedvencévé a divat.*

A XVII. században *vizsláik* kíséretében szerettek megjelenni a hölgyek. Kedvenc sportjuk a vadászat volt. Kedvenc kutyájuk a vadászkutya. A rokokó dámák a *selyempincsi* kedvelték. Levegőkerülő, kényeskedő életmódjukhoz, mozgást kizáró toalettjük-höz, cipőjükhöz ez az afektált jószág: a pincsi illet legjobban.

A forradalom elseperte egy időre az afektálást és az ölbevaló kutyát, de mind a kettő visszatért. Utóbbi spitz alakban. E kitűnő kutyacsalád uralmát Joséphine császárnő vakmerő kutyája, Fortuné alapította meg. Ez az állat odáig vitte a merészséget, hogy magát a császárt is megharapta.

Biedermeier-hölgyek legszívesebben *agárral* festették magukat. Az agár dekoratív jelenség. Ámde csakis királynői alakok kíséretében.

A groteszk kutya: a *drótszőrű* fokszi, az *airdale*, a *skotch* napjainkban jött divatba s remekül illik úrnő-jéhez, a pisze — s ugyancsak kissé groteszk — flapper-hez. Kitűnően illenek össze, mégis jól teszik, hogy nem festetik le magukat együtt. Isten tudja, mit szólna száz év múlva az unoka, ha nagymamája leánykori képe műszempillás karminszájú pizsét mutatna, oldalán hegyesfülű, görbelábú kis fekete ördöggel?!

Az ördög nyakörve és szíjjá természetesen *piros*. Karminszínű, akár gazdája ajka, körme. Modern kutya alkalmazkodik a gazda színeihez. Ha kell, szívesen visel zöld garnitúrát is — a hölgy barna őszi kosztüm-jéhez valót — s ha még ez sem elég, aranybarnára hennáztatja fehér szőrét. A hű ebek színeiről Párizsban külön kutya-fodrász gondoskodik. E kitűnő szakember állítása szerint cseppet sem veszik rossznéven a spitzek, ha egy szép napon kínai »chow«-kká szőkítik őket.

A SÁL

Ez a ruhadarab az utóbbi időben külön életet él. Van sál, amely abrosz szeretne lenni s ecélből óriásira nő. Van, amely báliruha tendenciát mutat s libegő, lobogó muszlinból készül. Egyes nagyratörő kötöttek

nem elégszenek meg azzal, hogy szerényen a szvetter nyakába bújnak. Elfoglalják gazdájuk vállát, komplikált, nagy mintájuk is erre ösztönzi őket.

Nemrég megjelent a bidermeier-kasmir degenerált perzsamintás gyapjúszövet utóda. Megjelent s a trotorkosztümhöz csatlakozott. Kitűnően megértik egymást, ha a kosztüm egyszínű. Azonnal perbeszállnak azonban, ha a ruha többszínű. Perpatvarukba kétségbeesett színkiállításként igyekeznek beleszólni a rikító öv.

AZ ÖV

E jelentéktelennek látszó darabot a nők általában lebecsülik, pedig a gondosan választott, *jó öv remek dísze a ruhának*. A legszerényebb nyersvászon elegáns toaletté nemesül jól készített öv társaságában. A primitív, slampos öv viszont száz lépésről elárulja, hogy a különben csinos kis ruhát kevés hozzáértéssel készítették.

Öv-világban a színek veszedelmesebbek, mint máshol. Fatörzs-derekű hölgyek »slusszát« háromszorosnak mutatja a *piros öv*. Nem kövérítene, nem hangsúlyozna a sötétkék, de sajnos ő nem használható, mert színfoltra van szükség az egyszerű sötétkék ruhán. Mi hát a teendő? A sötétkék öv 20—25 centiméter hosszúságban változzék pirossá elől s csukódjék piros csattal. Így nem kövérít s megvan a színfolt, amely számos ruhánál fontos.

Ha estélyi vagy délutáni ruhához hosszú *esarpot* (écharpe) választunk — s ennél aligha van hatásosabb viselet — világért se szabjuk egyenes anyagból. A sikerült *szalagöv* titka, hogy ferdeszálú anyagból szabják. Ezért simul derekunkhoz. Ezért oly elragadó a nagyszalón modelljén a fekete-zöld georgette öv. Ezért nem sikerül otthon a szemfüles kis nőnek, aki a tavaszi bemutatón látta s azonnal »lelopta« az ötletet. Lelopta, de nincs öröme benne. A gyermekesen egyszerűnek látszó fekete-zöld esarp nehézkesen esik oldalt a ruhára, félelmetesen vastagít derékban. »Egyenes« anyagból szabták.

Akár az övnek, a *csatnak* és *gombnak* is szervesen kell összefüggnie a ruhával. Ne varrassunk gombot, csatot találomra a ruha üres részeire! Jólcsinált ruhának nincs gombja, gomblyuk nélkül, nincs kapcsa párja nélkül. Nincs munkanélküli csatja. Valamennyi *&accessoire*«-jának feladata van. Össze kell fogniuk, kapcsolniuk, tartaniuk a ruha részeit, mégpedig nem olyan részeket, amelyeket az ő számukra *kreáltak*, hanem olyan részeket, amelyek a szabás által keletkeztek. — »Mit tetszene szólni, ha ide egy kis raffolást tennénk és a raffolásra csatot?« — kérdi Malvin kisasszony, a lelkes kis varrónő próbaközben. — »Gyönyörű lenne« — feleli a ruha jövődöbéli gazdája s a derék Malvin, kisasszony fogai közül egyenként szedve ki a gombostűket, már tűzi is a raffolást. A csat száz lépésről feltűnik. Száz lépésről látható, hogy nincs köze a ruhához.

A csattal szemben a *clippnek* az a nagy előnye, hogy természeténél fogva a ruha széleiben a helye, önkényes divathölgyek nem követhetnek hát el ellene egyéni akciót. Legfeljebb azzal sérthetik, hogy rosszul használják nevét, »clipp«-nek nevezik akkor is, mikor pedig csak egyesszámban van jelen s csak a »clipp«-név járna neki.

A VIRÁG

A divataccessoire-ok szeniorja, a *virág*, nem mindég játszott mellékszerepet. Valaha főszereplő volt. Az édenkerti fűgefalevél mellett biztosan ott piroslott Éva hajában. Hogy így volt, legjobban bizonyítják azok a paradicsomi szigetek, melyeket a sors a Déli-tengerben meghagyott a földieknek. Itt fűszoknyájukhoz hibiszkusz-virágból készült övet és fejdíszot viselnek a kávébarna divathölgyek mindmáig.

A virág a mi divatunkban is fel-felmerül időnként s bűnre késztet. Szerencsére, ez a bűn nem komoly. Csak afféle kis ízlés-ellen elkövetett bűnöscke, az óriási piké-mákvirág alacsony molett nő vállán, a miniatűr-

csokor atlétikus hölgy keblén, a három rózsaszín kamélia tizenkettőkor kis trotőr-ruha gomblyukában, vagy a nagy művirág ezüstróka fejére tűzve.

Utóbbtól legkevésbé az angol nők riadnak vissza. Ők a nagy virág-viselők, az *orchidea* kultiválói. Kedvencük ez a egzotikus virág. Illusztrált lapok novelláiban orchideát ajándékoz szíve szerelmének a lovag. A filmen pedig nagy dobozban küld a sztárnak orchideát a dúsgazdag imádó. A külföldi nő estélyi-ruhájához, úgy hozzátartozik a »corsage«, a kitűzni való virág, mint a retikül. Lévén pedig az orchidea a luxus szimbóluma, ő a legkedveltebb »corsage«. De épp ezért — épp, mert a fényűzés jelképe e különös virág, — nem illik másra, mint nagyestélyi aranylaméra, hermelin-belépőre, nerz-kepre. Az alig dekoltált kisestélyi feketére nem való.

Miután a *művirágnak* megtiltani nem lehet, hogy ne viruljon januártól—januárig, óvatosság ajánlatos a divat e kedvencével szemben. Nézzünk a tükörbe, mielőtt feltűzzük a sikkes szegfűt, a kihívó pipacsot, a gögös kaméliát. Állapítsuk meg, elég egyszerű-e ruhánk ahoz, hogy a virágdísz elbírja. Mert a virágnak csak egyszerű ruhán, jókedvű nőn van létjogosultsága.

A KESZTYŰ

Mielőtt az angolok kezét nyújtanak, lehúzzák kesztyűjüket, vagy — ha kezükön hagyják — így szólnak: »Bocsánat a kesztyűmért«. Pedig a *kesztyűt* végtelen becsben tartják Angliában. Róla ítélik meg a nőt, a férfit. Kesztyűben nem ismernek tréfát az angolok, akik pedig maradiak s szívből kedvelnek mindent, ami kopott. A kesztyűjüknek tökéletesnek, hibátlannak kell lennie.

Ha a francia állásért jelentkezik, vagy tetszeni akar egy nőnek, új ruhát rendel. Ha az angol hódítani akar, vagy célt akar érni, új kesztyűt húz. Tisztában van azzal, hogy kesztyűje szerint fogják megítélni.

Mindezek dacára — az angolszász világ kesztyű-kultusza dacára — Csehszlovákia a kesztyű Mekkája.

A legtartósabb kutyabőrt, a legpuhább szarvasbőr-kesztyűt az Érchegység falucskáiban varrják az asszonyok, ők a családfenntartók. A halványrózsaszín csoda, mely a newyorki Metropolitan-operában tapsol, nem sejtí, hogy ő is résztvesz sok kis lenszőke gyerek nevelésében.

A *kesztyűnek nincsenek szigorú törvényei*. Ha nem túl rikító a színe, ha nem feltűnő a szabása, már meg is él a maga lábán — akarom mondani kezén.

Időnként ő is túlzásokba esik persze. Búzakék vagy kanári színben jelenik meg vagy elzöldül. E kilengéseket azonban nem kell komolyan venni. Aki kitart a

Női kéz és női kesztyű

mindég elegáns, nyugodt színű puha angol kesztyű mellett, aki nem húz »stucnis« agyonlyukasztott cifra-ságot, az már eleget is tett a kesztyűdivat összes követelményeinek.

Túlzott maradiság azonban itt sem ajánlatos. Könyökig érő fehér *glacé-kesztyű* — háborúelőtti báli-

ruha elengedhetetlen kísérője — mindennél ékesszólóbban hirdeti, hogy viselője már 1914-ben kitűnő boszton-táncosnő volt. A fehér bálikesztyű ellenpólusa a hosszú, fekete. Marlene Dietrich e kedvenc viselete a legszerényebb házitücsköt is démonná varázsolja.

A CSIPKE

Az *accessoire*-ok leglengébbike a *csipke*. Alig nyom a latban, pedig a ruhadíszek gótai almanachjában ő foglalja el a legelőkelőbb helyek egyikét. Valaha a csipke a női és férfidivat legkedveltebb, legértékesebb dísz volt.

Némelyik nő annyira szerette, hogy csipkéitől a halálban sem akart megválni. Erős Ágost szász király barátnője, a szép Königsmarck Auróra például vagyonoakat érő csipkái közt temettette el magát. Macabre divatotletének hamarosan utánczóik akadtak. Így Alba hercege, aki nem elégedett meg saját csipkéivel. Felesége alencon-fátylait is kölcsönkérte a másvilág számára.

Értékben a csipke hosszú évszázadokon át *versenyzett az ékszerrel*. Hogy is ne lett volna értékes a point de Venise, a brüsszeli, a skót csipke, mikor olyan finomak voltak, olyan komplikáltak, hogy készítésükbe belevakultak szegény asszonyok?! Isten tudja, meddig emelkedik a csipke ára, ha egy ravasz angol nem szerkeszt Nottinghamben egy furcsa gépecskét. Ez a gép árának tizedrészéért gyártotta azt a tüllt, amelyet mindezideig kézzel készítettek és »fond de Bruxellesnek« neveztek — lévén e vékony háló a brüsszeli csipke alapja. A nottinghami kis gép megindult és meg se állt többé. Behálózta a világot tülllel, csipkével. Boldog, boldogtalan megvásárolhatta a tegnap még vagyontérő fisüt, zsabót, manzsettát. Megvásárolhatta, de nem vásárolta. Az olcsó csipke láttán a divathölgyek elhatározták, hogy ezentúl mellőzik régi kedvencüket. Minek viseljék, ha nem irigyli tőlük senki?! Így lett a valódi csipkéből mütárgy, vitrinek lakója.

A *gyári csipke* — divatunk szerény, de gyakori mellékszereplője — főleg fehérenemünkön jelenik meg

manapság. Takarékoskodjunk vele! Az agyoncsipkézett selyem-fehérenemű a kilencvenes évek rossz-hírű hölgyeinek »dessous«-ira emlékeztet.

AZ ÉKSZER

Ugyanilyen kaján az ékszer. Nincs nála gonoszabb jószág! »Nézzétek! Kilátszik a gazdám kombinéjának vállpántja«, villogja gúnyosan a gyémántbross.

Ékszer!
(*De ne uccára!*)

»Mit szóltok ehhez a véreshurkához?!«, feszeng a halvány türkiz, kövér piros ujjon. A hosszú fülbevaló pedig kétségbeesetten hintázik rövid, húsos nyak mentén. Az ékszer könyörtelen, de, mint tehetséges kritikus, boldog, ha igazi szépséggel találkozik. Felhívja rá a figyelmet, elragadtatva ünnepli a karcsú nyakat, a szép kezet, arcot. Emberemlékezet óta az is volt különben a hivatása, hogy *gazdája szépségére irányítsa a tekinteteket.*

A renaissance azért helyezte legszebb gyöngyeit a nők szemöldöke fölé, mert imádta a széles homlokot. Az empire azért kultiválta a kameát, s a belőle készült nyakéket, mert legtöbbször tartotta a júnói vállakat.

E fontos feladata mellett azonban mély értelmű is volt a régi ékszernek, drágakőnek. Valamennyi azt jelezte, hogy a hölgyet imádja valaki. Szerelme jeléül ajándékozza meg rubinttal, zafírral, gyémánttal, gyöngygyei. A régi nő briliáns diadémja a szerelem glóriája volt. Sajnos, ez a glória egy napon kihuny. *A valódi ékszer kiment a divatból.*

Távozásának oka rejtély. Mégpedig azért, mert a gyémántot, a gyöngyöt nem a gazdasági krízis űzte ki a divatból. Az első ál-gyöngy 1925-ben jelent meg Párizsban. Nyomon követte őt a mű-gyémánt s minél jobban tombolt a »hossz«, annál bővebben ontották a gablonzi gyárak a hamis ékszert. Különös lelkesedéssel karolta fel a kis hamist a remek ösztönű Chanel, a ravasz Patou. S mintha csak jó előre be akarták volna tölteni azt az ürt, amelyet a közel jövőben eltűnő valódi ékszer hagy majd a nők karján, vállán, nyakán, valamennyi párizsi szabó felcsapott ékszerésznek. Ki a híres Etienne de Beaumont gróffal »terveztetett« aljádé nyakéket, ki Laliquera, a nemes üvegek atyjára bízta hamis gyémánt-tűk készítését. Volt azonban, aki — nem sokat teketóriázva — egyszerű selyem zsinórra fűzött ál-korált, ál-türkizt, achátot. Pirkadt a fél-drágakövek hajnala. Újkeletű függetlenségük tudatában a nők maguk siettek az ékszerészhez, három pengős kis rézkarikát venni.

A hónap elsején ál koh-i-noort vásárol a kis kifutólány, ál-orlovt tűz a blúzára a legszerényebb flapper s a nőcske, aki nem költ arra, hogy zsebkendőjébe monogramot hímeztessen, két nagy strass-betűt villogtat kalapján.

Megszületett a sport-ékszer is (ámbátor e két fogalom: sport és ékszer, a világ két legellentétebb fogalma) s nagyban ügyeskedik vele a divat. Ma bőrgyöngyöt választ kedvencéül, holnap fát, holnapután vasat. A százhusz kilométeres sebességgel rohanó ékszer-

divatnak alig vannak törvényei. Egyedül érvényes tán az a régi, amely délelőtti viseletre eltiltotta a csillogó, villogó köveket.

E nagy tempó forgataga elkapta a valódi ékszerek boldog tulajdonosait is. Sűrűn foglaltatják át ékszerüket hamis klippek, brossok mintájára. Rosszul teszik. A sok modern hamis ékszer között ma már csak a régi divatú valódi tűnik fel. Az a bross, amelyet valaha hetedízigen viseltek a családban, s a viláért sem változtattak volna rajta! Aki szimbolikus gyémánt-liliomot, a lóhere-broszt, a briliáns-horgonyt átfoglaltatta volna, nyíltan vallotta volna e csúf tettel, hogy sosem szerette szívből az ékszer hagyományozóját, a nagymamát.

AZ ERNYŐ

Az ernyőt Angliában nem szégyenli senki.

A kontinensen, főleg nálunk azonban az esernyő valami különös kisebbrendűségi érzést vált ki a nőkből.

»Csak nem viszek ernyőt ehhez a szép ruhához?!«, mondja a csinosan öltözött pesti nő s taxiba ugrik, vagy megázik, de ernyőt nem visz a viláért sem.

Pedig az ernyő — legrokonszenvesebb használati tárgyunk egyike — semmivel sem kevésbé dekoratív, mint a retikül. Nincs hát értelme annak, hogy álruhába öltöztessük, rejtegetve sétáltassuk, téglalakú táskamélyén — rövidre hajtott nyéllel — vagy gyíkbőr huzatban, mintha botocska lenne. Hacsak a divat így nem parancsolja. Mert az más.

A napernyőt száműzte a divat. Valószínűleg mindörökre. A nők feloldhatatlan, forró barátságot kötöttek a nappal. Ebben a barátságban sehogy sem akart hinni az ernyő. »Szeszély« — mondta — »múló szeszély«, s mint Napoleon Elba szigetéről visszatért száműzetéséből. De oly súlyos vereség várta, hogy magától elvonult a szekrények mélyére. Ott duzzog évek óta. Joggal! Példátlan igazságtalanság, hogy egyedül a napernyőnek nincs helye a nap alatt.